

การพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

Development of Dental Health Management at Child Development Center Under Nongpaen
Subdistrict Administration Organization, Charoen Sin Disrict, Sakon Nakhon Province

รัชดา ศรีแก้วบ้าน*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ **

ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

2) หาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร 3) ติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็กแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 33 คน แนวทางในการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเฝ้าระวังและดูแลทันตสุขภาพ และการนิเทศติดตามผล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

1.1 สภาพของการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีแผนการดำเนินงานด้านทันตสุขภาพ ขาดอุปกรณ์ในการแปรงฟัน ครูไม่ให้ความสำคัญในกิจกรรมเด็กนักเรียนไม่ตระหนักถึงโทษของการไม่แปรงฟัน

1.2 ปัญหาของการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน พบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กเรื่องการแปรงฟัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบภาวะช่องปากและฟัน

2. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมเฝ้าระวังทันตสุขภาพ และการนิเทศติดตามผล

3. ผลการติดตามการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

คำสำคัญ: การพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพ

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านค้อใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2

ที่ชัดเจน ที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีสภาวะอนามัยในช่องปากดีขึ้น และการนิเทศติดตามงานของ ทันตบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลเป็นอย่างดี ด้านการแปร่งฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน การตรวจสุขภาพปากและฟันของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การจัดป้ายนิเทศ การให้ความรู้เบื้องต้นด้านทันตสุขภาพกับนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า ครูเจ้าหน้าที่ และผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งมีผลให้การดำเนินงานด้านทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปนประสบผลสำเร็จมากขึ้น และนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) explore the conditions and problems of dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization, Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province 2) seek guidelines to improve the dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization 3) follow up the dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization. This study was the action research based on Kemmis' and Mc Taggart's guidelines comprising 4 steps: planning, action, observation and reflection. The target group of this research consisted of two groups including the researcher and 10 coresearchers and a group of 33 informants. Developmental guidelines were conducting a workshop, dental care activities and supervision. The instruments used comprised of observation form, a set of questionnaires, tests, interview form and an evaluation form. Content analysis was employed to analyze qualitative data. Statistics used to analyze quantitative data were percentage mean standard deviation and effectiveness Index.

The findings of this study were as follows:

1. The condition and problems of the dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province.

1.1 Condition of the dental health care center in Nongpaen Sudistrict Administration Organization found that child care centers have no plans on oral health. Lack of teeth Teachers are featured in the event. Students are not aware of the penalty for non-brushing.

1.2 The issue of the dental health care center in Nongpaen found that the environment does direct UAI. The lack of coordination of the agencies involved. Parents caring for children's teeth. Lack of knowledge in the oral and dental conditions.

2. The development of the dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province. The research outlines the development. Training Workshop Oral health surveillance activities. Supervision and monitoring.

3. The results of research, development and monitoring of the dental health care center in Nongpaen Subdistrict Administration Organization Charoen Sin District, Sakon Nakhon Province. The Child Development Center is providing oral health promotion activities in child care centers are obvious. Who can help students have better oral health conditions. And supervision of dental personnel responsible as well. The brush their teeth after lunch. The oral health of the public health. The teacher The oral health knowledge with students and parents.

The teachers, staff and parents to cooperate in an increase in this activity with great success. As a result, the operation of the dental health care center in Nongpaen more successful. And students can use in everyday practice effectively.

Keywords: Development of Dental Health Management.

ภูมิหลัง

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตและพัฒนาการทุกๆ ด้าน เป็นวัยที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่และเครือญาติ แต่จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีอาจพึ่งพาบุคคลในครอบครัวได้เต็มที่ ทำให้พ่อแม่ต้องหาผู้ดูแลแทนตนเอง ศูนย์เด็กเล็กจึงมีบทบาทสำคัญ ดังนั้น จึงต้องมีมาตรฐานและคุณภาพ (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2556, คำนำ) เด็กในช่วงวัยนี้ เป็นช่วงวัยของฟันน้ำนม ซึ่งมีทั้งหมด 20 ซี่ ฟันน้ำนมมีความสำคัญต่อสุขภาพ โดยรวมของเด็ก การมีฟันน้ำนมในสภาพที่ดี จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2556) ปัญหาโรคฟันผุถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่พบได้ในประชากรทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กก่อนวัยเรียน ที่มีอัตราการเกิดโรคฟันผุค่อนข้างสูง และจะลุกลามจนถึงโพรงประสาทฟันได้รวดเร็วกว่าฟันแท้ เนื่องจากความหนาของเคลือบฟันและเนื้อฟันของฟันน้ำนมมีน้อยกว่าโดยผลกระทบของการมีฟันผุในฟันน้ำนม นอกจากจะเกิดความเจ็บปวด การติดเชื้อ และปัญหาการบดเคี้ยวแล้ว ยังมีผลต่อหน้าหนักตัว และการเจริญเติบโตของเด็ก การขาดความมั่นใจในบุคลิกภาพของตนเอง เด็กที่มีฟันน้ำนมผุจะมีเชื้อโรคในช่องปากมากกว่าเด็กที่มีฟันไม่ผุ การมีฟันน้ำนมผุจึงอาจมีผลให้ฟันน้ำนมซี่อื่นๆ ในปากรวมถึงฟันแท้ผุมากขึ้น (จันทนา อึ้งชูศักดิ์ และ ปิยะดา ประเสริฐสม, 2549)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้วยการนำความรู้ด้านทันตสุขภาพมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติที่ถูกต้องในการดูแลช่องปาก และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเฝ้าระวังและดูแลทันตสุขภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวน โดยมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็กและเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาด้านโรคฟันผุได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคำถามของการวิจัยดังนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร เป็นอย่างไร
3. การติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร เป็นอย่างไร

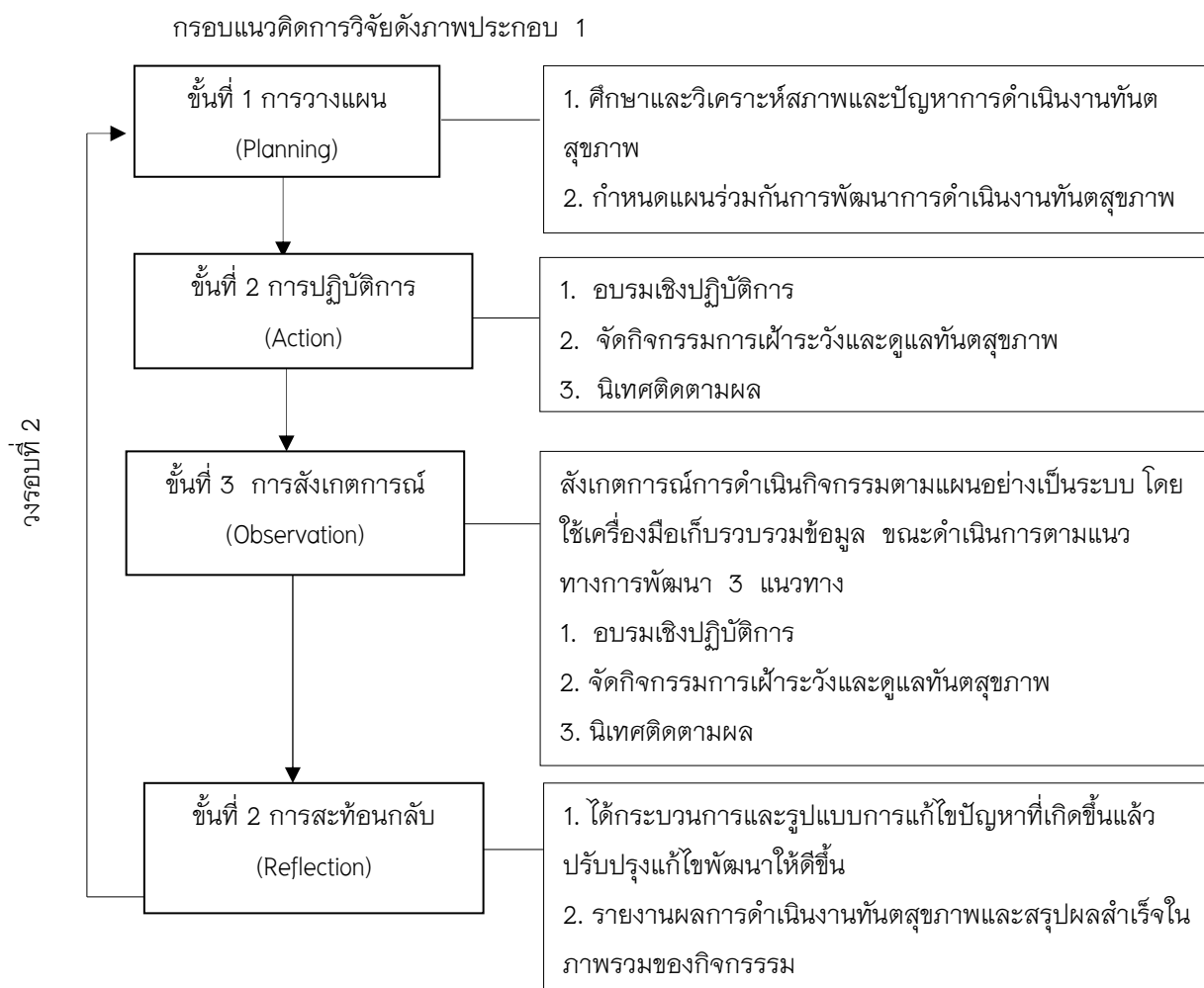
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาโดยให้หลักการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตตำบลหนองแปน เพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้สามารถดำเนินงานทันตสุขภาพระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร มีขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลหนองแปน โดยการมีส่วนร่วมของ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแปน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดสกลนคร และการเฝ้าระวัง และดูแลทันตสุขภาพของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
 - 1.1 ขั้นการวางแผน
 - 1.2 ขั้นการปฏิบัติ
 - 1.3 ขั้นการสังเกตการณ์
 - 1.4 ขั้นการสะท้อนกลับ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

- 1 แบบสัมภาษณ์
- 2 แบบสังเกต
- 3 แบบสอบถาม
- 4 แบบทดสอบ
- 5 แบบประเมิน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2556 – มิถุนายน 2557 โดยแบ่งออกเป็น กิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ดูแลเด็ก กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบทดสอบ สังเกต และแบบประเมินความพึงพอใจ
2. กิจกรรมนิเทศติดตามผล เก็บรวบรวมจากครูผู้ดูแลเด็ก โดยใช้แบบสังเกตการจัดกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็ก แบบนิเทศ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การดำเนินการเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทันตสุขภาพของนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพ และปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีแผนการดำเนินงานด้านทันตสุขภาพ ขาดอุปกรณ์ในการแปรงฟัน ครูไม่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเด็กนักเรียนไม่ตระหนักถึงโทษของการแปรงฟัน

1.2 ปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบล หนองแปน พบว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กเรื่องการแปรงฟัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจสภาวะช่องปากและฟัน

2. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) กิจกรรมการเฝ้าระวังและดูแลทันตสุขภาพ และ 3) การนิเทศติดตามผล

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครู ผู้ปกครองและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทันตสุขภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถดูแลฟันและแปรงฟันที่ถูกวิธีนักเรียนมีฟันผุลดลง ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปนประสบผลสำเร็จมากขึ้น และนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล ซึ่งผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

1. ศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบล หนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีแผนการดำเนินงานด้านทันตสุขภาพ ขาดอุปกรณ์ในการแปรงฟัน ครูไม่ให้ความสำคัญในกิจกรรม เด็กนักเรียนไม่ตระหนักถึงโทษของการแปรง ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็กเรื่องการแปรงฟัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจสภาวะช่องปากและฟันเด็กที่มีโรคฟันผุส่วนใหญ่เกิดจากขาดความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง และเด็กไม่เชื่อฟังผู้ปกครองและยังแปรงฟันไม่ถูกวิธี การแปรงฟันเป็นกิจกรรมที่ดี สามารถกระตุ้นให้นักเรียนชอบการแปรงฟัน จะเห็นว่าการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน จะสามารถป้องกันฟันผุให้กับนักเรียนทุกคนได้ มีกิจกรรมการตรวจสุขภาพช่องปาก จัดทำคู่มือการตรวจสภาวะช่องปาก การดำเนินการแก้ไขฟันผุและส่งเสริมสภาวะช่องปากได้ดำเนินและเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรียา วงษาเนาว์ (2553, หน้า 87)

2. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กและตัวแทนผู้ปกครอง ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพ 3 แนวทาง คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมเฝ้าระวังทันตสุขภาพ และการนิเทศติดตามผลในการดำเนินงานทันตสุขภาพได้มีคู่มือการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพที่เตรียมไว้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 ผลการดำเนินงานกิจกรรม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 30 คน ก่อนเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจน้อย หลังจากได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทันตสุขภาพเพิ่มมากขึ้น รู้จักวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ร่วมวิจัยได้เป็นอย่างดี การดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังทันตสุขภาพ คือ กิจกรรมการแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนให้ความร่วมมือ ทุกคนสนุกสนานกับการแปรงฟัน ครูคอยชี้แนะในการแปรงฟันตลอดเวลา และยังส่งเสริมเพื่อเฝ้าระวังให้นักเรียนมีสุขภาพฟันที่แข็งแรงและรักษาทันตกรรมเบื้องต้นโดยให้ครูเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ตรวจสุขภาพช่องปาก พร้อมให้ร่วมกันคำแนะนำ วิธีการรักษา ในเรื่องสุขภาพช่องปากให้กับนักเรียน เพื่อส่งต่อเด็กที่มีปัญหาสุขภาพช่องปากเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแปนเพื่ออุดฟัน ถอนฟันให้กับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีไศล เกษศิริโยธิน (2551, หน้า 88)

3. จากการดำเนินการติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร พบว่า

3.1 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการได้รับความรู้ความเข้าใจด้านทันตสุขภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี บรรลุความมุ่งหมายของโครงการที่จัดขึ้น ซึ่งครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและมีศักยภาพในการตรวจสุขภาพช่องปาก สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนได้ตามกระบวนการพัฒนา ซึ่งเห็นได้จากการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัยหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการแล้ว พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งนี้เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ครูผู้ร่วมวิจัยเกิดความรู้ ทักษะ สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3.2 กิจกรรมเฝ้าระวังทันตสุขภาพ เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับฟัน มีการสาธิตการแปรงฟันที่ถูกต้องตามขั้นตอน จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและฝึกการแปรงฟันสนุกสนาน และเรื่องการดำเนินโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ แบบบันทึกกิจกรรม มีแบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกกิจกรรมการบริการทันตกรรม แบบบันทึกการแปรงฟันของนักเรียน แบบบันทึกสุขภาพช่องปากในงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ แบบบันทึกการตรวจฟันผุของเด็ก คู่มือและแบบประเมินผลการดำเนินงาน ทันตสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนารถ จาติเกตุและคนอื่นๆ (2548, หน้า 38 – 45)

3.3 ผลการวิเคราะห์การติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน เป็นดังนี้

การประเมินผลการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน โดยใช้กิจกรรมในวงรอบที่ 1 ที่ได้ดำเนินการประสบผลสำเร็จหลายส่วน คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ การจัดกิจกรรมเฝ้าระวังทันตสุขภาพตามรูปแบบของกิจกรรมที่ได้จากการวางแผนร่วมกัน ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงลงได้ สภาพปัญหาสุขภาพในช่องปากของนักเรียนได้รับการเอาใจใส่และแก้ปัญหา กิจกรรมประสบความสำเร็จหลายกิจกรรมแต่ยังมี

กิจกรรมที่จะต้องพัฒนาให้ดีขึ้นอีกในวงรอบที่ 2 คือ การปรับแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับระยะเวลาครูไม่ได้ดูแลนักเรียนแปร่งฟันหลังอาหารกลางวัน และการให้ความรู้กับครูในการตรวจสถานะช่องปากของนักเรียน การนิเทศติดตามผลซึ่งผู้นิเทศมี 2 คน คือ เจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุข และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน นิเทศการดำเนินงานทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแปน พบว่า การดำเนินงานทันตสุขภาพมีความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1. ควรใช้การประสานงานการขอรับการสนับสนุนกิจกรรม จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งความรู้ เทคนิค และอุปกรณ์
- 1.2. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
- 1.3. การจัดกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีบทบาททุกขั้นตอนควรจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของครู นักเรียน เช่นการจัดอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพปากและฟัน จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การประสานงานการขอรับการสนับสนุนกิจกรรม จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งความรู้ เทคนิค และอุปกรณ์
- 2.2 ควรมีการวิจัยที่ช่วยครูผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อให้ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
- 2.3 ควรมีวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีบทบาททุกขั้นตอนควรจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของครู นักเรียน เช่นการจัดอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพปากและฟัน จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา อึ้งชูศักดิ์และคนอื่นๆ. (2547). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการทบทวนสถานการณ์ปัญหาและองค์ความรู้เรื่องฟันผุในฟันน้ำนม. กรุงเทพฯ: โดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พัชรียา วงษาเนาว์. (2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมทันตสุขภาพในโรงเรียนบ้านนาทุ่งยางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยะนารถ จาติเกิดและคนอื่นๆ. (2548). รายงานโครงการจัดทำข้อเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาฟันผุในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). คู่มือมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. เมษายน.